List 47. **NOVICE** Tečaj XLV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhaj) ·) sako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold, 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 23. novembra 1887.

Obseg: Naznanilo in razglas. — Naznanilo. — Kako ravnati z novimi sodi. — — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Sadjarjem! — Gospodarske novice. — Razne reči. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Nasledk „šnopsa“. (Dalje.) — Trgovinska in obrtna zbornica. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. dne januarija 1888. leta.

S poukom v podkovstvu je združen tudi nauk o ogledovanji živine in mesa. Kdor želi sprejet biti v podkovsko šolo, mora se izkazati:

1. S spričevalom, da se je pri kakem kovaču izučil za kovaškega pomočnika;
2. z domovinskim listom;
3. s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega vedenja, in
4. da zna brati in pisati slovenski.

Ubožni učenci morejo tudi dobiti štipendijo po 60, oziroma 50 forintov.

Prosilci za štipendijo imajo predložiti:

1. ubožni list,
2. spričevalo o poštenem vedenji, in
3. potrdilo, da so delali uže dve leti za kovaške pomočnike. Prošnje z le temi spričevali imajo poslati vsaj do 15. junija glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Šola traja do konca junija 1888. leta. Kdor dobro prebije preskušnjo, more po postavi iz 1873. leta dobiti patent podkovskega mojstra, ker sedaj ne more nihče brez preskušnje postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen, vsak učenec ima skrbeti le za to, da si za šolski čas oskrbi živeža in stanovanje ter potrebne šolske knjige. Stanovanje dobodo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglasé vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmerom premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih bolezni, pa tudi premalo izurjenih oglednikov živinskih in mesóvnih, zatorej naj bi skrbela županstva, da dobode vsaka občina vsaj po enega dobrega kovača, in živinskega in mesovnega oglednika.

Grof Thurn-Valsassina,
prvosednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis,
začasni vodja podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli se bodo vršile dné 27. in 28. decembra t. l., in sicer: 27. decembra skušnja iz podkovstva za kovače, kateri niso obiskavali podkovske šole. 28. decembra pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesá. Kovači, kateri se hočejo podvreči tej skušnji, naj se oglasé pri podpisanem vodstvu do 15. dne decembra t. l.

Vodstvo podkovske šole v Ljubljani
dné 1. novembra 1887.

Dr. Karol vitez Bleiweis.

Kako ravnati z novimi sodi.

Z novimi sodi moramo tako ravnati da izpravimo iz lesa vse, kar bi utegnilo škodovati moštu ali vinu. V to svrho služi najbolje izpiranje s kropom.

Nekoliko dni poprej morajo pa sodi z vodo napolnjeni biti. Zatem jih je prati s kropom, dokler ne teče iz njih popolnoma čista voda tako, da nima nobene barve in nobenega okusa. To namreč kaže, da so vse razkrojljive in raztopljive tvarine odpravljene.

Sedaj lehko precej sod nalijemo z moštom ali z vinom. Kjer tega ne storijo takoj, naj sod malo požveplajo in tako na suho postavijo. Namesto žvepla rabi tudi dobra žganica, s katero sod izplaknejo. Venda

stane to preveč in tudi ne pomaga zoper plesen tako gotovo kakor žveplo. Starega vina vendar ne natakajo v nove sode, ker utegne poleg vse opaznosti v lesu ostati še nekaj škodljivih tvarin, ki potem dajo vinu neprijeten okus ali mu vsaj barvo pačijo. Tega se ognemo, ako nalijemo nove sode prvikrat z moštom.

Če nimamo kropa pri rokah, treba sode večkrat z vodo naliti in to zopet odtočiti in z novo nadomestiti, dokler ne odteka zelo snažna.

Zatem vliješ v sleharni sod vrele vode, z vodo pomešane, (5 do 10 kilo na 100 litrov vode) in ga ž njo močno izplakneš, po 24 urah ponovi delo, izmij sod in nalij z moštom. Kadar je ta zavrel, dober je sod za vsako vino.

Po nekod imajo pa navado nove sode na vročem sopuhu pariti in tako sušiti. Par potegne vse vinu škodljive tvarine iz lesa. Toda tako sode za vino pripravljati je sicer najbolje, pa v to svrho treba je parne mašine, katere si ne more vsak vinogradnik omisliti. Kaže torej, da bi si jih veče občine priredile za splošno porabo vseh domačih vinogradnikov.

Veliko manj cikastega, kalnega in zaduhlega vina bi imeli ljudje. Kajti večina bolezni prihaja vinu od slabih sodov, ker niso bili prvikrat dobro pripravljeni ali so bili pozneje zanemarjeni ter nikoli prav osnaženi in izprani. Allgemeine Weinbau-Zeitung.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 6. novembra 1887.

Posvetovanje je vodil gosp. Gustav grof Thurn, navzoči so pa bili odborniki gg. Kastelic, Murnik, Povše, Robič, Witschl, dr. pl. Wurzbach in tajnik gosp. Gustav Pirc.

Poročilo vis. c. kr. trgovinskega ministerstva, da je imenovan za družbenega zastopnika v železniskem sovetu gospod Karol Luckmann, vzame glavni odbor na znanje.

C. kr. deželna vlada se zahvali za kmetijske knjige, katere je družba darovala dvanajstim šolam na Kočevskem in šolama v Slavini in Vipavi.

Gosp. Zelenu v Senožečah dovoli glavni odbor prodati subvencijskega bika, ker je dokazano, da ni sposoben za pleme.

Prošnji gosp. župnika Brenceta, naj dá glavni odbor nekoliko drevja brezplačno občini Št. Gregorski, kateri je naredil zgodnji sneg veliko škodo na sadnem drevju, ne more odbor ustreči, ker družba nima še letos drevja, da bi ga oddajala.

Glavni odbor ukrene podpirati prošnjo občine Kranjskogorske, da naj namreč vlada dovoli, dapreložе jesenski semenj zopet na prvotno določeni dan.

Tajnik Pirc poroča, da je rokopis za „Navod k obdelovanju šolskih vrtov“ dokončal, in da ga bode predložil prihodnje dni kmetijskemu ministerstvu.

Glavni odbor ukrene „Kmetovalca“ z novim letom nekaj predrugačiti in zboljšati, ter mu dajati prilogo, katera se bode bavila le s sadjarstvom in s šolskim vrtnarstvom. Ob enem ukrene glavni odbor rešiti s tem ukrep občnega zbora, ki slove: Glavni odbor naj gleda, da bode „Kmetovalec“ izhajal vsako soboto. Zaradi denarnih razmer ni mogoče tega ukrepa prihodnje leto zvršiti, vendar bode glavni odbor na omenjeni način zboljšal „Kmetovalca.“

Gledé ukrepa občnega zbora, naj se glavni odbor obrne do c. kr. deželne vlade zaradi preseljevanja z Belokranjskega v Ameriko, ukrene glavni odbor kar je primerno.

Glavni odbor ukrene na predlog gospoda ces. sovetnika Murnika, toliko časa ne rešiti ukrepa, naj namreč kmetijska družba gleda, da pošlje nekatere Vipavce pletarstva se učit, dokler ne napravijo v Ljubljani obrtne šole.

Glavni odbor ukrene prositi deželni zbor izdatne podpore za kulturne namene, ter izroči posvetovanje o tej reči odseku za splošne reči. Za nove ude se vzprejmejo gg:

Janez Hladnik, kaplan v Polhovem Gradcu.
Janez Koprivnikar, dekan na Vrhniki.
Josip Bricelj, posestnik na Vrhniki.
Jakob Žitko, posestnik na Vrdu.
Matija Žitko, posestnik na Vrdu.
Jakob Malavašič, posestnik v Šentjoštu.
Teodor Fröhlich, pivovar na Vrhniki in
Ivan Gradišek, posestnik v Zalogu.

Sadjarjem!

Skoraj vsako zimo oglodajo zajci veliko sadnega drevja. Posebno so jim všeč jabolka. Drevje moramo torej v pravem času zavarovati. To pa lahko storimo na več načinov. Eni ovijo drevje z rženo slamo. A lačni zajci odtrgajo slamo in oglodajo drevo. Drugi odenejo drevje s trnjem. To delo zahteva primeroma dosti časa in je jako sitno. Skušnja me uči, da je najbolje, če namažemo drevje z redkim močnikom iz kravjaka, krvi in apna. Vsake tvarine vzemi eno tretjino. Drevje namaži kacega lepega, suhega dne, da se lehko pusuši mazilo, predno nastane večerni hlad. Če bi pa dež odpral mazilo, tedaj moraš zopet mazati. Tega mazila se gotovo ne dotakne zajec. Poleg tega pa to mazilo pokonča vso mrčesjo zalego po lubovih spokah in po mahu ter ohrani drevesu snažno in gladko ljubje (kožo). Janko Žirovnik.

Strupena rosa (Perenospora viticola).

Letos smo pogosto opazovali, kako je trsovo listje rjavelo, se sušilo ter naposled odpadlo, da grozdje ni moglo rasti, ne prav zoreti. Sprva so imeli te prikazni za grozdovo bolezen, pa so se varali in prenaglili, kajti tukaj imamo drug plesenj, ki je različen od onega, ki pouzročuje navadno grozdovo bolezen.

Slednjemu plesnju ali glivi pravijo, da je medena rosa ali znanstveno: Oïdium Tuckeri. Temu plesnju pa, o katerem danes pišemo, velijo znanstveno: Perenospora viticola. Razlikuje se od prvega po glivicah zajedavkah, prezimuje v podobi trosov, po katerih se tudi dalje zaploja.

Ta plesenj nahajal se je s prva v severni Ameriki na tamošnjem domačem trsi, kojemu so znanstveno dali ime: Vitis labrusca, aestivalis, vulpina, cordifolia, toda l. 1878 najdemo ga uže v Evropi. Zapazili so ga najprvo na Francoskem, od koder se je razširil v Švico, Italijo, Ogersko, Grecijo, Nemško ob Renu, kjer je mnogo škodoval trsovemu listju.

Napada navadno listje, ki začne rjaveti in krčiti se. Med tem stopi beli mah na spodnji strani lista bolj na dan in list naposled odpade. Časih napade pa tudi grozdje, ki začne gnjiti ter kmalu konec vzame. Beli mah prenese plesenj na drug trs, katerega se poprime v treh dneh. Zato kaže pred zimo vse trsovo listje sežgati.

Pokončavajo oni plesenj navadno z apneno vodo ali z raztopljenim bakrenim vitrijolom. Prvi pomoček, namreč apnena voda, pomaga le, ako se z njo pogosto škropi na trsovo listje, najmanje po 17 do 18krat, kar pa nareja preveč dela in stroškov. Bolje kaže z vitrijolom škropiti, ker dvakratno škropenje zadostuje, če je tekočina le za 3% z vitrijolom napojena. Ni treba se bati, da ne bi grozdje kaj bakra v sebe dobilo in ga naposled še med vino spravilo, ki bi vsled tega moglo biti zdravju škodljivo. Tega se ni bati, ker so poskušnje ono bojazen kot ničevo popolnem ovrgle.

Neki profesor Rathai poroča, kako so na ta način blizu Kormonsa obranili veliko vinogradov zoper Perenosporo; škropili so trsovo listje s vitrijolasto tekočino. Zatem je vinograd čudovito lepo ozelenel. Bil je videti kakor zelen otočič sredi rujave puščave. Trsov je bilo 160.000; škropili so jih dvakrat, namreč dne 28. junija in 22. julija, z apneno vodo, kateri je bilo primešane 3% vitrijolaste tekočine. Mošt od grozdja, čegar trsovo listje so bili škropili na povedani način, kazal je na moštni tehtnici 21 do 23% cukra, grozdje od neškropljenih trsov je pa bilo veliko slabše ter mošt pokazal samo 11 do 12% cukra.

Nadejamo se podobnih vspehov tudi na vinarski šoli v Mariboru, kajti tudi tukaj so trse škropili zoper Perenosporo z vitrijolastimi tekočinami. Trsi so se pomladili, kazali zeleno listje sredi rujavega vinograda, ter imeli obilo prav lepega grozdja.

Gospodarske novice.

* **Gospodarskega lista goriškega** uredništvo je prevzel s 20. številko gospod Ernest Klavžar, uradnik pri deželnemu odboru v Gorici, ker je prejšnji urednik gosp. Ernest Kramer odložil uredništvo. Gosp. Kramer, dosedaj vodja goriške kmetijske šole, popustil je službo vodje.

* **Plemenske bike muricedolske pasme** so kupili na javni dražbi 31. oktobra t. l. v Litiji naslednji gospodarji: Anton Rojic iz Št. Vida pri Zatičini, Anton Planka iz Gozda, Jozip Flisek iz Leskovca in Marija Gressel, graščakinja v Trebnjem.

* **Društvo za varstvo avstrijskega vinarstva na Dunaji** je dobilo letošnjo pomlad 160.800 trt iz Amerike in 111.565 ameriških trt s Francoskega. Teh trt je prišlo na Kranjsko 1.000, na Štajarsko 17.600 in na Primorsko 20.000. Društvo nam naznanja, da ima vsako leto na razpolaganje le malo takih ameriških trt, ki so iz krajev, koder nimajo trtne uši. Tiste ameriške trte pa, ki so iz okuženih krajev, sme pa društvo le prodajati, koder so uže uradno konstatovali trtno uš.

Razne reči.

— **Če so telički dvojčki za pleme.** Veliko so uže govorili in pisali, če so telički, dvojčki za pleme ali ne? Iz svoje skušnje vem, da sta bili junici dvojčke dobri za pleme. To mi je znano po petih slučajih. Ravno tako sem pa naredil skušnjo, da dvojčka raznega spola nista za pleme; junec je uže sam na sebi preslaboten, junice se pa pleme ne prime, ter ostane jalova. J. R.

— **Lise od rjavine odpraviš iz perila** s ščavno soljo (Kleesalz), ki je dobiš v vsaki lekarni, s kuhinjsko soljo, z limonovim sokom in z mehko (deževno) vodo. Te reči zmešaj vse skupaj ter jih hrani v dobro zamašeni steklenici. Blago, iz katerega hočeš tako liso izpraviti, zgrej poprej z vročim likalnikom po lisi in okoli lise, potem pa namoči liso z imenovano zmesjo, in precej bode izginila. Naposled izperi vse dobro z vodo.

— **Nezrelo sadje**, katero je na pr. veter otresel z drevja, dozori popolnoma, ako je deneš na koprive, katere pa vedno menjavaj, da so sveže.

— **Sadno drevje očistiš mahu**, ne da bi mu škodovalo, ako je namažeš z lugom od navadnega pepela ter mu primešaš na vsakih 20 litrov po pol kilograma pepela. To zmes moraš skuhati in vročo po deblu namazati. V malo dneh odpade mah in se ne prikaže več prihodnje leto.

— **Ako hočeš nadležno mačko proč spraviti s kakega mesta na vrtu**, potresi tist prostor s paprikovo moko. Zlasti v drevesnici so včasi mačke sitne, ker se vzpenjajo in raztegujejo po mladem drevju ter mu tako odluščajo popje. Drugače je pa mačka v obče na vrtu le koristna.

— **Odeja je konjem v hlevu škodljiva.** Neki ameriški kmetijski list trdi, da je pokrivanje konj v hlevu škodljivo. Konji postanejo mehkužni in se potem radi prehladé. Odejajo pa konje zato, da dobijo lepšo dlako, vsled tega pa trpi zdravje. Ob hudem mrazu je uže dobra odeja, vendar je še bolj za to skrbeti, da je hlev dovolj gorak.

*

— **Mrčes izpraviš iz kleti**, ako postaviš vanjo navpik novo in svežo brezovo metlo. Mrčes, zlasti stonoga i. dr., skrije se v brezovo metlo, v katero prav rad zleze. Ako potem ven neseš brezovo metlo, otreseš ali vtakneš jo v vročo vodo, pomoriš lahko hitro vse živali, ki so se poskrile v metlo.

— **Rman** (Schafgarbe) po mnogih skušnjah prežene muhe in brenclje konjem in drugi živini tako gotovo, da je to zelišče, katero pozna vsak pastir in ki raste povsod, najboljša pomoč zoper mrčese, ki včasih hudo nadlegujejo živino.

— **Zajcev se obvaruješ v drevesnici**, ako obesiš nekaj petrolejevih luči po drevju v drevesnici. Tako saj trdi vrtnar Goll v Bissingu.

— **Da ne rjavijo žeblji, kateri se zabijajo v les**, zbelijo se v ognju toliko, da so rdeči, in potem se denejo precej še zbeljeni v laneno olje.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

73.

Arabska.

Arabska je največi poluotok na vsem svetu; obliva ga perzijansko, indijsko in rudeče morje. Ta skoro nič razdrti poluotok je dosti visoka planjava, ki je pokrita večinoma z golimi skalami, ob straneh pa jo ograjajo v stopnje zraščene gore, ki so na vzhodu in zahodu z gozdi odete. Osrednja planjava Nedžd je zelo malo poznata, sodijo, da je večinoma peščenina, brez vode in drevja, v marsičem podobna Afriki.

Podnebje je zeló suho in soparno, tako, da so ob rudečem morju kraji, ki jih uvrstujejo med najtoplejše na svetu. Po severnih krajih veje pripekajoči samum, po južnih primorjih pa vlažni monsun.

Arabska ima malo vodá, velike reke nima nobene, tudi ne večega jezera, kolikor do sedaj znamo; ima le nekaj malega brežnic in pustinjskih rek.

Flora arabska je malo poznata do sedaj. Severne in notranje pokrajine imajo menda prav take biline, kakor Sahara, krasna vegetacija pa se razgrinja ob rudečem morju, kakor nam je to sporočil botanik Forskal. Najbolje na glasu v Arabski je kava in razne dišavine.

Tudi favna arabska ni kaj prida poznata, slična je menda saharski; ima toraj velblode, opice, bivolo, antilope, divje konje, koze, zajce, zebre, hijene, šakalje, leve, štruce, orle in druge ptice.

Stanovnikov je v Arabski do 4,000.000, drugi pa zatrjujejo, da jih je tudi 6,000.000. Ločijo se na severne kočevnike, katerim se v obče velí Arabci, in na južne Himjarite. Razen teh je nekaj Judov, Turkov, črncev, Baniajanov in Samaulov. Po primorskih mestih so se naselili tudi Evropejci. Severni narod je vitke postave, lepo raščen, podolgastega obraza, širokega čela, črnih oči in las, jako krasnih belih zob, nekoliko zavaljenih ali debelih žnabelj in smelega pogleda. Hvalijo njegovo junaštvo in velikomiselnost, ali ti lastnosti potemnuje njegova ohola in prekanjena okrutnost. Z vojskami islamskimi se je razširil po velikem kosu severne Afrike, po vzhodnem obrežju Madagaskarja, po Siriji, po Perziji in po Mali Aziji. Koliko duš šteje v sami Arabski, to se niti približno ne more povedati, kajti sedaj govoré arabski tudi Himjariti, ki so narod politiški potlačen in iznarodjen. Razloček obeh narodov pokazuje se najbolje v načinu življenja. Pravi Arabci so kočevniki (Beduinci), a Himjariti so poljedelci; prvim se studi delati na polji, in stalni dom jim je znak robstva. Arabca živí velblod, ovca in datelj, ako bi tega ne imel, ne vé, kaj bi začel. Velblod mu daje tudi še dlake za plašč in šotor. Goveje živine, oslov in mezgov ima Arabska primeroma malo, temveč pa ima konj, ki slové po vsem svetu, vzlasti oni z Nedžda.

Razen rži in ječmena prideluje Arabec tudi rižo, duro in deteljo. Najvažnejši pridelek pa je kava, vzlasti v Jemenu. Na vrtu sadí čebulo, melone, ananase, margarane in smokve. Z divjih gozdnih bilin so na glasu one, s katerih se kadilo dobiva.

(Dalje prihodnjič.)

Poučne stvari.

Nasledki „šnopsa“.

Plahtač.

(Dalje.)

Ubogi stric in drugi domači, se ve, da so mu tudi vse verjeli; ves sum izvršene tatvine padil je na — v tem obziru — nedolžne tatove.

Po nepoštenem potu prisleparjeni in ukradeni denar je Friceta vedno bolj mikal. Pri stricu ni smel in ni mogel ž njim na dan. Zaprosil je strica, opomnivši mu, da je, kakor se kaže, ž njim vred v štacuno njegovo tudi nesreča prišla, dasiravno se je ves čas z vsemi močmi prizadeva, stricu le koristiti, da bi mu napravil spričevalo o popolni izurjenosti trgovskim pomočnikom. Rad bi šel malo po svetu si sreče poiskati in pri kakem drugem trgovcu v službo stopiti. Stric, kojega bil je Frice sè svojo jezičnostjo popolno preslepil in za-se pridobil, udal se je; napravil je svojemu stričniku dobro spričevalo o sposobnosti trgovskega pomočnika. Povrhu tega obdaroval ga je tudi za pot v tuj svet precej dobro še z denarjem ter mu priporočal, da, ako mu Bog kako dobro službo nakloni, naj bode svojemu gospodarju pokorno-udan, poslušen, zvest in pošten, kakor se to pravemu kristjanu spodobi. Frice mu je vse za žive in mrtve obetal, a se mu za te lepe nauke tudi kaj presrčno zahvalil. Delal se je tako same hvaležnosti ginljivega, da je imel vse solzne oči.

Kar je hudobni Frice nameraval, dosegel je vse. Sedaj bila je temu hudobnemu nehvaležnežu, sleparju in tatu prva skrb, na skrivnem prisleparjene in ukradene denarje lepo na dno svoje popotne torbe med drugo

ropotijo pospraviti in zakleniti; ključek imel je pa vedno pri sebi na motozu okolu vratu — mesto svetinjice pod obleko obešen. Čez par dni potem poslovil se je Frice pri svojem stricu kaj ginljivo, se vé, da farizejsko.

Frice jo je popihal iz mesta Z..... naravnost proti Kranjski. Pred vsem bilo mu je na tem, da je prigoljufane in ukradene denarje pod izmišljenim imenom v hranilnici obrestovno naložil. Bogat hotel je na vsak način postati. — V mestu ga pa ni veselilo ostati; šel je toraj na deželo, da tam svoje delo zlobnosti poskusi nadaljevati. Tri cele dni je hodil vedno dalje, a za-nj nikjer ni bilo nič povoljnega. Četrtega dne zvečer pa prenoči v prijetnem selu Podpečinami. V tem selu bilo je trgovstvo in obrtnija ob istem času v najboljšem razcvitu. Poizvedel je tudi prec ta večer po vseh okoliščinah tega kraja. Kar je zvedel, dopadalo mu je vse, toraj ni čudo bilo, da je želel si v tem kraji službe dobiti, kar se mu je tudi pri trgovcu „z raznim blagom: Rebrniku“ posrečilo. Friceta Plahtača sprejme ta vrli in blagi mož, kot trgovskega pomočnika za mesec dni v svojo štacuno na poskušnjo. S svojo zvito spretnostjo je malopridnež pri novem gospodarju si kmalu popolno zaupanje pridobil. Večkrat je Plahtač novega gospodarja na to in ono reč opozoril, kako bi se dalo pri trgovini bolje urediti, da bi več dobička donašalo. In — navadno je vsakikrat pravo pogodil. Rebrnik bil ga je kar vesel; zaupal mu je slednjič vse — celo štacuno in njeno vodstvo; postal je po preteku nekoliko mesecev sam knjigovodja in ob enem tudi kasir. Med tem je Rebrnik po nekem bogatem sorodniku podedoval celih 35.000 gold. Uže preje na dobrih gmotnih nogah, mislil si je, da mu sedaj več zmanjkati ne more. V štacuni ima spretnega nadomestnika, zatoraj peča se sam vedno manj za trgovino svojo. Prikupi si toraj nekoliko zemljišča, da bode mogel tako-le včasi malo za kratek čas tudi pokmetovati. Rebrnik je, dasiravno do tega časa prav varčen in trezen, pričel vedno pogosteje gostilne v kraju obiskovati; udal se je pa tudi raznim igram, katerih do sedaj še poznal ni. In tako sta Plahtač Frić in podedovani tisočaki kmalu gospodarja Rebrnika na napačno pot spravila. Vse to bilo je pa spridenemu Plahtaču prava deroča voda na njegov mlin. Gospodar se je le tu in tam včasih po nekoliko trenotkov v svoji štacuni pomudil, ter svojo blagajnico vselej takrat radovoljno odprl, ko je bilo treba primanjkljej za novo naročeno in za štacuno prejeto blago poplačati.

Plahtač pa, ko je videl, da mu je prilika za novo sleparstvo kaj ugodna, zamudil ni prav nobenega trenutka, da se na škodo svojega gospodarja sam okoristi. Manje in večje svote je skoraj sledniji dan izneverjal in to tem bolj, kolikor bolj se je gospodar njegov nesrečnim igram vdajal. Gmotni položaj Rebrnikov je vedno bolj propadal; čudo temu pa ni bilo nobeno, ker sta ga dva huda glodalca, vsak po svoje, spodjedala. Se ve, da v očéh vseh sosedov bil je Frice pravi uzor poštenosti, vsega druzega pa le gospodar sam kriv.

Preje, nego se je mislilo, moral je Rebrnik svojo trgovino opustiti; štacuno so mu upniki zaprli ter vse na javni dražbi prodali, da so si tako svojo upnino pokrili. Rebrniku pri tem drugega ostalo ni, nego edina hiša z golimi stenami v stanovanje njemu samemu in njegovi precej številni družinici.

Ker pri takih britkih okoliščinah Rebrnik Plahtača in drugih trgovskih pomočnikov več potreboval ni, odpustil je vse. Ob slovesu pohvalil je Rebrnik Friceta za njegovo pridnost prav zeló, ter mu voščil zopet kmalu kako dobro službo kje dobiti. Revež, se ve, da tega vedel ni, da ga je Plahtač poleg dobrega pogojenega plačila, koje mu je redno izplačeval, tudi skoraj ob polovico njegovega nekdanjega premoženja pripravil. Kot nekdaj strica Antona, zapusti je Plahtač tudi sedaj svojega lahkomišljenega in preveč zaupnega gospodarja s solzami v očéh.

Iz Podpečin krene jo Plahtačev Frice naravnost v mesto T... — Tudi tu spravi svoj prisleparjeni denar na varno mesto v hranilnico — pod raznimi izmišljenimi imeni. Sklene pa tudi, svoja sleparstva še na kak nov način poskusiti. Oglasi se pri vodstvu zavarovalne banke „S.....—“ za praktikanta. Kmalu pridobil si je tudi v tem obziru toliko praktične izurjenosti, da je postal pravi uradnik z precej dobro plačo na leto. Ker je imel pa med vsemi skoraj najbolj gladek in namazan jeziček, odločilo ga je vodstvo zavarovalnice za popotovalnega agenta. To je bil zopet pravi žleb na njegov sleparski mlin. (Dalje prih.)

Trgovinska in obrtna zbornica.

Trgovinska in obrtna zbornica v Ljubljani je imela, kakor smo uže objavili, dné 21. oktobra t. l. svojo redno sejo pod predsedništvom gosp. zborničnega predsednika Josipa Kušarja, v navzočnosti vladnega zastopnika, c. kr. vladnega svetnika g. Jos. Dralke, in naslednjih gospodov zborničnih udov: Ivana Baumgartnerja, Ivana Dogana, Oroslava Dolenca, Iv. N. Horaka, Frana Hrena, Vekosl. Jenka, Antona Kleina, Frana Omerse, Mihaela Pakiča, Ivana Perdana, Vasa Petričića in Fr. Ksav. Souvana.

Gospod zborični predsednik konstatuje, da je za sklepčnost potrebno število zborničnih udov navzočno, otvori sejo ter imenuje overovateljema današnje seje gg. Ivana Baumgartnerja in Frana Ks. Souvana.

I. Zapisnik zadnje seje se odobri.

II. Zborični tajnik poroča o doneskih za strokovno šolo za lesno obrtnost. C. kr. deželno predsedništvo je javilo, kakor je znano slavni zbornici, z dopisom od 18. marca 1887, br. 710, da je Njega Vzvišenost gosp. minister za uk in bogočastje naznanil z ukazom od 11. marca t. l., br. 22.865, da bi po vspehih daljnih obravnav bil voljen, ustanoviti strokovno šolo za lesno obrtnost na Kranjskem, to je za mizarstvo, hišne oprave, rezljanje, strugarstvo in pletenje košaric, in sicer s sedežem v Ljubljani.

Ker pa je državni proračun za leta 1887 uže predložen državnemu zboru v ustavno pretresanje, mogel bi

se toraj ustanoviti tù zavod, udobivši po ustavnem potu potrebna sredstva za 1888. l., vsekakor še le za to leto.

Vendar je priporočati, sporazumeti se uže zdaj z merodajnimi faktorji zaradi potrebnih doneskov.

Za omenjeno strokovno šolo bilo bi potreba, ako bi se držali prej naznačenega navodila in triletne učne dôbe, sedem učiteljev, namreč vodje, jednega učitelja za risarstvo in modelovanje in štirih delovodij, po jednega za vsako omenjenih strok, kakor tudi jednega pomožnega učitelja za ponavljavni pouk, trgovsko računstvo itd., za kar bi bilo učnemu upraviteljstvu prevzeti vkupnih troškov 5700 gold.

Za prva potrebna učila, orodje, aparate, modele itd. trebalo bi 2400 gold., od katerih bi morali vsaj polovico dati krajevni faktorji, kakor kranjsko deželno zastopstvo ali trgovinska in obrtna zbornica.

Tekoči troški za učila, orodje, učno tvarino za izvršbo ter za pisarnične potrebščine iznašali bi na leto okolo 1000 gold.; in izvedbo vse stvari bi celó pospeševalo, ako bi krajevni faktorji prevzeli vsak po nekoliko troškov, osobito ker ni dvojbe, da finančni položaj zahteva kolikor možno omejitev in da ravno to ovira ne malo vresničenje ustanovitve omenjene strokovne šole.

Njega Vzvišenost je dalje gledé na prostore povdarjal. da bi za potrebne prostore imela skrbeti občina, in sicer: za jedno šolsko sobo z navadno šolsko opravo (šolske klopi, stenska plošča, prostor za učitelja itd.), za svetlo sobo za risanje in jedno za modelovanje, jedno za rezljarje, za večji prostor za pletarje košaric, za večji prostor za mizarje, dalje za jedno sobo za vodjo, po jedno za učitelje in za učila ter za primeren prostor za zalogo materijala ter za izdelane reči itd.; isto tako bi imela občina nalogo skrbeti, da ostanejo ti prostori v dobrem stanu, nadalje za snaženje, razsvetljavo in kurjavo, potem oskrbeti šolskega slugo in konečno oskrbeti prvo opravo šole s klopmí, obešali za obleko, umivalniki itd.

Če še omenimo, da bi bilo zeló potrebno, ako bi trgovinska zbornica, deželni odbor itd. skrbeli za ustanove, da bi za prvi čas obstanka strokovne šoe imeli zadostno število učencev ter da bi tudi mladenčem izmed revnejšega prebivalstva omogočili obiskovati ta zavod, — potem bi izcrpli program za stroške in potrebne dohodke tega zavoda. (Dalje prih.)

Politične stvari.

Iz avstrijske delegacije.

a) Redna vojna potrebščina.

O razpravi redne vojne potrebščine ni omeniti posebnega, kar pa se je omenilo vendar-le bolj pomenljivega v finančnem odseku delegacije, je sledeče:

Kojnica se je na Ruskem zeló, enako na Francoskem, pa tudi na Laškem pomnožila, pri nas se to ni storilo, vendar pa se je izreklo za potrebno, da se ima še krog 1000 konj več izurjenih in pripravljenih tako, da jih za slučaj vojske ni treba še le kupavati in uriti. Taki konji sprejmo se v vojno, tam se izurijo in potem oddajo kmetovalcem v rejo in rabo. ki so vezani, konje dobro preskrbeti in vsako leto za par tednov pripeljati k vajam, po minulih 6 letih pa takim kmetovalcem pripadajo konji v last. Tudi oprava vojaška bode se nekoliko pripravnejša naredila, deloma po izgledu nemške vojne pa z večjimi premembami, ker se bode pa ta ponovila polagoma, ne bode prizadela večjih stroškov.

Gledé zboljšanja hrane za prostake nastala je zeló živahna razprava. Poročevalec dr. Matuš zagovarjal je sklep, po katerem se skupno ministerstvo poziva za vojake vpeljati tudi večerjo, in je v ta namen navajal številke o slabotnosti sedanjih novincev.

Drugi govorniki, izrekoma dr. Hausner, ugovarjal je, da slabotnost novincev k večjem dokazuje, da imajo ljudje v obče preslabo ali prepičlo hrano, ne pa vojaki; temu dodajali so še nekdanji vojaški delegati, da skušnja kaže, kako pri vojakih strogeji red po vsem nadomesti, za kar bi bila tu ali tam hrana morebiti bolj pičla, ker je dokazano, da so se novinci uže v teku 2 do 3 mesecev izdatno izredili in postali krepkejši. Vrh tega ima uže sedaj vojno vodstvo sredstev na razpolaganje, da vojaki takrat, kedar izredno trpé, tudi dobijo izredne hrane, tako, da jim v obče ni nikdar silo. Ako bi se hotelo vsakemu prostaku privoliti večerja vrednosti 4 krajc., treba bi bilo v ta namen vojne potrebščine zvikšati za 3 do 4 milijone goldinarjev.

Konečno se je dotični sklep sicer ponovil, toda prevladalo je prepričanje, da se ti stroški še lahko vtrpé, dokler se naše denarne razmere sploh izdatno ne zboljšajo.

Vprašanje delegata dr. Poklukarja zarad varnejega spravljanja zalog žvepla pri kamniški tovarni za smodnik — in pa gledé pospeševanja zgradbe železnice z Ljubljane v Kamnik, omenile so „Novice“ uže na posebnem mestu zadnje svoje številke.

b) Izredna potrebščina za vojno.

Pri tem proračunu razpravljal se je najimenitnejši predmet v letošnjem zasedanji, namreč: puška repetirka z malo kroglo.

O tem vprašanji govoril je vojni minister v dveh sejah blizo štiri ure.

Ni vse za javnost, kar je povedal, toda ravno ono, kar ima ostati tajno, nima nikakoršne zanimivosti za prebivalstvo sploh.

Bistvo vprašanja je sledeče: Puška v obče ostala je nespremenjena po obrazcu Manliherjevem, ki se je sprejel, kupil in začel izdelavati uže lansko leto. Lansko leto izrekel se je pa vojni minister zoper drobneje krogle (mali kaliber) trdeč, da bi se za tega moral iznajdeti še jakejši smodnik, katerega sicer poskušajo uže Francozi, ki pa do sedaj še ni zanesljiv. — Do sedaj pa se je vojni minister vsled razumnega poskušanja prepričal,

da se tudi s sedanjim črnim smodnikom more boljše streljati z malo kroglo.

Prve poskušnje z malimi, jeklenimi kroglami se niso obnesle, ker so uže po par sto strelih pokvarile puškino cev. — Sedaj sprejete krogle, osem milimetrov debelosti in pa z drugačega jekla, katerim je treba mnogo manj smodnika, pa so se izredno potrdile, ker po 6000 strelih nesle so prav enako dobro.

Vojni minister je uzor dobrega profesorja, ker je to tudi bil, in ta njegova spretnost zagotavlja govorom njegovim v stroki orožjoslovja — večinoma poseben vspeh, ker on zna govoriti enako temeljito, kakor razumljivo tudi za nestrokovnjake, vrh tega pa dokazuje tu in tam s kratkimi lapidarnimi stavki.

Letos imel je braniti vendar deloma sitno stališče. Potem ko je vlani zagovarjal veliki kaliber in vpeljavo malega kalibra, storil odvisno od iznajdbe hujšega smodnika, moral je letos priznati, da to ni tako. Glavni ugovor bil je torej prijeti z reko: „zakaj pa že vlani ni tega skušal, s tem bi se bili prihranili stroški za letos izdelane nove puške.“

Ministrovo dokazovanje vrtilo se je ravno krog te točke in dokazal je, da se vlansko leto izdelovanje pušk ni smelo več odložiti zarad nevarnosti vojske, dotedajne skušnje pa so bile odločno zoper mali kaliber.

Ker pa minister ve ceniti veliko pomenljivost malega kalibra za vojskovanje sploh, zato pa ni nikdar nehal nadaljevati dotično poskuševanje in letos je lahko trdil, da je bil vspeh tako sijajen, da se ne le splača, zapustiti stare, velike svinčene podolgaste krogle, temveč to sprejeti, načeloma tudi kot pravilo za vso vojno ter polagoma vpeljati.

Razun poročevalca dvornega svetovalce dr. Czerkavskega zahtevala sta daljnih pojasnil samo dva člena finančnega odseka, namreč dr. Sturm in dr. Rieger. Prvi govoril je dolgo, omenjal vseh, po strokovnjakih mu navedenih napak Manlicher-jevega obrazca, to da prizadeval si je prav zelo grenko jedro svojih vprašanj devati v posodo sladkih besed. Pa vse to mu ni mnogo koristilo. Minister bil je vendar jako razburjen ter mu je takoj, dolgo in zelo ojstro, deloma prav osorno, odgovarjal, tako, da je bilo videti, da se čuti osebno žaljenega.

Še le zadnje besede dolgega odgovarjanja bile so nekoliko mečje. Dr. Sturm pa je bil tudi po osornem odgovoru videti hladnokrven ter je še ministru izrekel prav gorko zahvalo za temeljito pojasnenje važnega vprašanja. — Dr. Rieger naglašal je brez ovinkov poglavitne prednosti Trnka-ove puške, da je mnogo prosteja v sostavi mehaničnih delov, da je vsled tega brščas menj končljiva in da je po izreku strokovnjakov gotovo za 10 gld. ceneja. — Temu govorniku zavrnil je minister prosto in nikakor žaljivo, da se je puška poskušala po vajaško-tehniški komisiji in pa po drugi od te neodvisni strelski komisiji, obe ste sicer priznali odlično prostost mehanizma, toda enako soglasno in odločno ste se obe izrekli, da puška ni za rabo, kar pričata uže prejšnji dan prečitana zapisnika. Sklepal je minister toraj lahko z izrekom: „Kaj mi pomaga nižja cena, ako se pa puška ne sproži.“ Vrh tega omenjal je še, da je Krnka sam streljal z njo, da jo je skrivej med streljanjem mazal z oljem iz kavčikove žgoge, pa vkljub temu ni se mogel kaj, po 200 strelih puško prostovoljno umakniti rekoč, da ravno ta ni dobro narejena.

Ako toraj Krnka ene same puške v celem letu ni mogel napraviti tako dobre, da bi se vsaj ta obnesla pri poskušnjah, ni dvomiti, da je napaka v sistemi in mehanizmu, ne pa v izdelku.

Po teh razpravah sprejel se je predlog vladin po načelih ministrovih soglasno in načelnik odsekov izrekel je ministru v imenu in s pritrjenjem njihovih členov zahvalo.

V javni seji delegacije ni pri tem — glavnem — vseh letošnjih vprašanj, — nihče razun poročevalca črhnil besede.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — Kočevska volitev za deželni zbor napolniti mora vsakega miro- in spravoljubnega državljana z velikim zadostenjem. Zmagal je namreč z 94 glasovi proti 81, ribniški okrajni sodnik Višnikar, o katerem do sedaj tudi najhujši naš naroden nasprotnik ni imel prilike izreči najmanjše pritožbe. Propadel je bojni kandidat nemškega „Schulvereina“ Linhardt, z njim pa vsi oni agitatorji in hujskači v deželi kranjski in zunaj nje, ki vedno delajo za tlačenje narodov in za sovraštvo med narodi in vedó vedno preprečiti vsaj v večjih krogih prizadevanje onih, ki delujejo za pomirjenje avstrijskih narodov s tem za eden najimenitnejših pogojev moči in veljave naše Avstrijske domovine, kateri dobrotljivi in modri vladar vedno in vedno po očetovsko kliče: Jaz hočem mir imeti med svojimi narodi! Pomen kočevske volitve in njen srečen izid je torej v prvi vrsti avstrijsko domoljuben.

— **Še ena vesela novica** nam je danes zabeležiti gledé one pisave „Sl. Nar.“, katero smo bili prisiljeni očitno in odločno zavrniti v zadnjem listu „Novic“. — Po oni naši zavrnitvi pokazalo se je še le, kako potrebno je to bilo: Presvitli cesar sam je namreč ravno oni dan (16. novembra), ko so „Novice“ objavile ono obsodbo, po obedu pri dvoru nagovoril delegata dr. Poklukarja in mu pri tej priliki izrekel strmenje in najojstrejo obsodbo one pisave. — Poslanec naš je s polnim prepričanjem mogel cesarju izreči zagotovljenje, da ves narod slovenski prav enako obsoja ono „rusko“ pisavo in izrekel je nado, da se bode tudi po primerni poti izjavilo. — Danes uže z zadostenjem moremo potrditi, da se je izjavi poslanca dr. Poklukarja in „Novic“ pridružil „Slovenec“, prav tako tudi „upravni odbor“ „Narodne tiskarne“ kot zastopnik založnikov „Slovenskega Naroda“. — Izjava „Slovenčeva“ strinja se v bi-

stvu po vsem z našo, „Slov. Nar.“ pa mora priznati po upravnem odboru „Nar. tiskarne“, da vredništvo „Slov. Nar.“ ni ravnalo po načelu upravnega odbora, da se to popravi, sklicuje upravni odbor izredni občni zbor na 3. dan decembra, z edino točko razprav: „Vredništvene razmere“. — Izjava „Upravnega odbora Narodne tiskarne“ pa sklepa potem, ko naglaša korist in potrebo prijateljske zveze Avstrijske z Rusko — s sledečimi besedami: „V drugem pa se bode držal „Sl. Nar.“ načela, da se hrast omaje in hrib, da pa zvestoba Slovencev do Najvišega Vladarja nikdar ne gane.“

To nam je porok, da bode v prihodnje vredovanje „Slov. Nar.“ brez napak v resnici le v blagor ožje in širje domovine in slovenskega naroda.

— **C. kr. priv. južna železnica** dovolila je na deželne ali pa občinske stroške potujočim revnim umobolnim in revnim hirajočim ter njih spremljevalcem polovico pristojbine za III. razred, ako se dotična oblastva ali dotični zavodi obrnejo na upravništvo te železnice. Ako se take prošnje zakasnejo, povrnila se bode preveč plačana pristojbina.

— **Gospod Fr. Vinc. Seunik**, podpredsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske, odlikovan je, kakor piše današnja uradna „L. Ztg.“, z redom vitežkega križa Franc Josipovega reda. — Čestitamo zeló zasluženemu članu glavnega odbora kmetijske družbe k odlikovanju, katero si je v polni meri zaslužil po svojem petindvajsetletnem delovanji v kmetijski družbi.

— **Kmetijsko potovalno predavanje na Vačah** ima tajnik c. kr. kmetijske družbe gospod Gustav Pirc v nedeljo 27. t. m. popoludne po cerkvenem opravilu.

— **(LXXVIII. odborova seja „Matice Slovenske“** bo v četrtek 24. novembra t. l. ob 6. uri popoludne v Matičini hiši na Kongresnem trgu št. 7.

Dnevni red:

1. Potrjenje zapisnika o LXXVII. odborovi seji.
2. Naznanila predsedništva.
3. Poročilo gospodarskega odseka.
4. Poročilo književnega odseka.
5. Poročilo tajnikovo.
6. Posameznosti.

Žalostinka. Ves naš narod žaluje na grobu našega pesnika, našega sedanjega najboljšega jezikoslovca

Fran Levstik-a,

ki je danes teden, dne 16. novembra v starosti 56 let sklenil svoje za naše slovstvo blagonosno življenje. S pridržkom obširnejšega životopisa zabeležimo danes to veliko narodno izgubo z izrazom najglobokejše žalosti. — Naj bode zemljica lahka možu, ki je z vso gorkoto svojega srca ljubil svoj rod in pospeševal njegov duševni razvoj!

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Avstrijska delegacija dognala je v nedeljo svoje delovanje v seji, katera je trajala od 12. ure do polu 3. ure popoludne. V tej seji naznanilo se je formalno še, kolikor se to ni uže zgodilo v prejšnji seji, da so sklepi avstrijske in ogerske delegacije v popolnem soglasji. Dalje je glavni poročevalec, dvorni svetovalec Czerkavski, letos poročal o vseh sklepih skupaj v obliki tretjega branja tako, kakor se glasi posnetek vseh skupnih potrebščin in zalog v predlogu skupne vlade. Ti sklepi morajo se enako v finančnem odseku in pa v javni seji prečitati do besede, za kar je treba povsod po eno uro časa. — V tej seji zanimiv je bil konečni govor predsednika delegacije grofa Revertera. Pomenljivo je v prvi vrsti, da se grof Revertera zopet tako sijajno prikazuje na površji političnega življenja.

Konečni govor njegov kaže nam grofa enako spretnega politika, kot govornika, izrekoma stavki njegovega govora, kateri se tičejo naše vnanje politike, kažejo nam govornika kot zeló spretnega diplomata, pa tudi odločnega pristaša Kalnoky-jeve politike. — Bolj pazljivi poslušalci čutili so pri govoru Reverterovem, da neposredno zavrača ono malozasluženo hvalisanje profesorja Süssa, s katerim je hotel zlatiti grofa Andrassy-a in pa vsaj v senco devati grofa Kalnoky-ja, akoravno uže zdavnej nihče ni imel kazati boljših vspehov, kot grof Kalnoky.

Nemška. — Minuli petek mudil se je ruski car Aleksander okolo 10 ur v Berolinu s svojo rodbino. Ako ravno sprejem ni bil tako sijajen, kakor bi bil pri boljših razmerah med Nemško in Rusko in ako bi ne bilo bolezni nemškega prestolnika, vendar pa je bil sprejem carov prijazen in kakor vse kaže politično pomenljiv.

Med Nemško in Rusko je že nakopičenega toliko nasprotja, da res ni videti prazna govorica, ako nekateri krogi trdijo, da je bila to zadnja miroljubna pot carova v Berolin in da bode od njenega vspeha odločilno, ali se zopet prijateljsko približate obe državi druga drugi, ali pa se prične očitno sovraštvo. — S političnim mišljenjem Ruskega cara v tem trenutku znala bi se taka sodba o pomenu prihoda njegovega vjemati.

O zdravji cesarjevičevim so poročila nastale bolj redke, kakor se trdi po želji cesarjeviča samega. Bolezen neozdravljiva po izreku zdravnikov napreduje, zadnji čas so se bolniku razgnojile otikline v vratu, gnoj je izbruhal in vled tega mu je lagleje postalo dihanje in požeranje. Tega polajšanja poprijemajo se vsi oni, ki so v strahu za visokega bolnika kot znamenje boljšanja. Toda lastne besede cesarjevičeve, ki se nahajajo v pismu do njegove matere, kažejo najbolj veliko nevarnost bolezni, cesarjevič sklepa namreč svoje pismo z besedami: „Vse svoje zaupanje stavim v Boga!“ — Te besede pa tudi kažejo, da Nemški v bolezni prdstolnika v resnici preti zelo velika zguba.

Odgovorni vrednik: Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.